

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 7

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

December 2024

WWW.AJERUZ.COM

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
December 2024

Tashkent 2024

PEDAGOGNING KASBIY NUTQI KASBIY MADANIYATNING TARKIBIY QISMI SIFATIDA

Abdirimova Intizor Kamilovna
Chirchiq davlat pedogogika universiteti dotsent v.b
E-mail: intizorabdirimova@gmail.com

Baxtiyarova Ruxshona Ixtiyarovna
Chdpu Pedagogika fakulteti
Defektologiya yo'nalishi 1-bosqich talabasi
ruxshona_2007@icloud.com

Annotatsiya: Bu maqolada "Pedagogning kasbiy nutqi kasbiy madaniyatning tarkibiy qismi sifatida" mavzusi aholi tomonidan tahlil qilinadi. Ta'lim jarayonlarida o'qituvchining nutqi o'quvchilarda murakkab bilimlarni oddiy va tushunarli tarzda yetkazib berishni, o'rganish muhitini yaratishni va o'zaro aloqani kuchaytirishni maqsad qilishiga hamda bu kasbiy nutq orqali o'qituvchi madaniyatini shakllantirishga asos bo'lishiga e'tibor qaratiladi. Aynan shuningdek, pedagogik madaniyatning axloqiy meyorlarini o'quvchilar bilan ulashish, o'rta madaniyatni o'rgatish, samimiyluk va hurmatga ahamiyat berishni ko'rsatiladi. Maqolada pedagogning kasbiy nutqi yordamida o'quvchilarda ishonch, motivatsiya va qiziqishni uyg'otishda, ta'lim jarayonida hamkorlikning oshirilgani tavsiflanadi. Shularni hisobga olgan holda ushbu maqola pedagogik jarayonda kasbiy nutqning ahamiyatini va bu nutqdagi asosiy funksiyalar va kasbiy madaniyatning jihati haqida tafsilotli tahlilni ko'rsatadi.

Annotation: In this article, the topic of "Professional speech of a teacher as a component of professional culture" is analyzed by the population. Paying attention to the fact that the teacher's speech in the educational process is aimed at conveying complex knowledge to students in a simple and understandable form, creating a learning environment and strengthening interaction, and that this is the basis for the formation of a teacher's culture through professional speech is focused. It is also shown to share with students the moral standards of pedagogical culture, teach secondary culture, attach importance to sincerity and respect. The article describes the increase in cooperation in the educational process with the help of the teacher's professional speech, causing students' confidence, motivation and interest. Taking this into account, this article shows the importance of professional speech in the pedagogical process and a detailed analysis of the main functions of this speech and the aspect of professional culture.

Kalit so'zlar: Kasbiy nutq, kasbiy madaniyat, ta'lim jarayoni, o'qituvchi madaniyati, ishonch, pedagogik madaniyat, profesionalizm, etika.

Key Words: Professional discourse, professional culture, educational process, teacher's culture, trust, pedagogical culture, professionalism, ethics.

Ta'lim jarayoni murakkab va ko'p jihatdan o'zaro bog'liq bo'lgan faoliyatdir. Pedagogning kasbiy nutqi, bu jarayonda muhim ahamiyatga ega bo'lib, u pedagogik madaniyatning ajralmas tarkibiy qismi sifatida faoliyat yuritadi. Pedagoglar, o'zining

kasbiy nutqi orqali o'quvchilar bilan samarali muloqot qilish, ta'lim jarayonini yanada ishlab chiqishga hissa qo'shish va pedagogik etika qoidalariga rioya qilishlari lozim.

Pedagogning kasbiy nutqi ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega, chunki bu nutq o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi aloqa, bilimlarni etkazish, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va savodxonlikni rivojlantirishda rol o'ynaydi.

Buni ko'plab olimlar va pedagogik mutaxassislar ta'kidlashadi. Masalan:

1. Vygotskiy: Vygotskiy nutq va fikrlash o'rtasidagi bog'lanishni ta'kidlaydi. U, shuningdek, o'qituvchilarning ta'lim jarayonidagi rolini va ularning nutqi o'quvchilarning rivojlanishiga ta'sirini ko'rsatadi.

2. Piaget: Piaget o'qituvchining kasbiy nutqini o'quvchilarning kognitiv rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydigan vosita deb ataydi. U o'qituvchining dialogik nutqi o'quvchilarning fikrlashini va tushunishini yaxshilashga yordam berishini ta'kidlaydi.

3. Gromova: Gromova pedagogik nutq o'qituvchining professional tafakkurini, pedagogik madaniyatini va o'quvchilar bilan muloqot qilish uslubini belgilovchi muhim omil sifatida ko'radi.

4. Zimniyaya: Zimniyaya ta'lim jarayonida o'qituvchining nutqi o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, ularni qiziqish bilan katta bilimlarni o'zlashtirishlariga yordam berishi kerakligini ta'kidlaydi.

Natijada, pedagogning kasbiy nutqi ta'lim berish jarayonida muhim rol o'ynaydi va o'qituvchilar o'z nutqlarini o'qitish metodlari bilan birgalikda shakllantirishlari kerak. Bu nafaqat kasbiy bilimlarni etkazish, balki o'quvchilar bilan ishonchli va ochiq muloqot o'rnatishi uchun ham zarur.

Kasbiy nutqning asosiy funksiyalari:

1. **Ma'lumot yetkazish:** O'qituvchining nutqi, o'quvchilar uchun murakkab bilimlarni oddiy va tushunarli tarzda yetkazishi lozim. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning ta'lim olishiga katta ta'sir ko'rsatadi.

2. **O'rganish muhitini yaratish:** Pedagogning nutqi o'quvchilarda ishonch, motivatsiya va qiziqish uyg'otishi zarur. Bu, o'zaro hurmatga asoslangan, ijobiy ta'lim muhiti yaratadi.

3. **O'zaro aloqani kuchaytirish:** Aniq va samarali muloqot, o'quvchilar va pedagoglar o'rtasida ishonchli aloqani kengaytiradi. Bu, ta'lim jarayonida hamkorlik sifatini oshiradi.

Pedagogning kasbiy madaniyati o'qituvchining o'z kasbiga bo'lgan munosabati, malakasi, bilimlari va etika me'yorlari bilan bog'liq bo'lgan kompleks tushunchadir. Bu madaniyat pedagogik jarayonlarni samarali va sifatli o'tkazishda juda muhim omil hisoblanadi. Quyidagi asosiy jihatlar pedagogning kasbiy madaniyatini belgilaydi:

1. Profesionalizm: O'qituvchi o'z kasbini ta'riflovchi bilim va ko'nikmalarni to'liq o'zlashtirishi, shuningdek, o'z ustida doimiy ravishda ishlashi zarur.

2. Etika: O'qituvchining ishda yuqori axloqiy me'yorlarga rioya qilishi, o'quvchilarga nisbatan adolatli, hurmatli va mehribon bo'lishi zarur.

3. Innovatsion yondashuv: Zamonaviy pedagogik va psixologik tadqiqotlardan kelib chiqib, o'qituvchilar o'quv jarayonida yangiliklarni joriy qilish, qiziqarli va samarali usullarni qo'llashi muhim.

4. Pedagogik muloqot: O'qituvchining didaktik va kommunikativ ko'nikmalari, talabalarga o'z fikrlarini etkazishda va ularni tushunishda yordam berishdagi qobiliyati.

5. Madaniy kompetentsiya: Pedagog o'z xalqining, shuningdek, boshqa xalqlar va madaniyatlarning o'ziga xosligini bilishi va hurmat qilishi, bu orqali o'quvchilarni madaniy muhitda etishtirishda yordam berishi kerak.

6. Doimiy o'rganish va rivojlanish: O'qituvchi o'z bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda yangilab turishi, pedagogik tajribalarini oshirishi va yangi metodlardan foydalanishga tayyor bo'lishi kerak.

Natija: Pedagogning kasbiy madaniyati uning ta'lim berish samaradorligini belgilaydi va o'quvchilarga pozitiv va yaratish muhitini t'minlaydi. Bu nafaqat bilim berishda, balki shaxsiy rivojlanishda ham muhim ahamiyatga ega.

Kasbiy madaniyat va uning jihatlar:

Pedagogik madaniyat, pedagogning ta'lim jarayonida o'qituvchi sifatida faoliyat yuritishiga, axloqiy mezonlarga amal qilishiga kamida bir qator jihatlar orqali shakllanadi. Aynan shulardan biri pedagogning nutqidir:

- Axloqiy me'yorlar: O'qituvchi ta'lim jarayonida so'zlashish va nutq orqali o'z axloqiy qadriyatlarini o'qitishi, o'quvchilarga ijobiy misol bo'lishi zarur.

- O'rta madaniyat: O'qituvchi o'z nutqi orqali o'rganayotgan madaniyatni, an'analarni va kelajak uchun zarur bo'lgan bilimlarni yetkazishi kerak.

Samimiyat va hurmat: O'qituvchining muloqotdagi samimiyligi va hurmati, o'quvchining o'zini qulay his qilishiga yordam beradi. Shuningdek, pedagog o'z nutqi orqali o'quvchilarga o'z fikrlarini ifoda etishga hissa qo'shishi kerak.

Xulosa:

Pedagogning kasbiy nutqi, nafaqat sifatli ta'lim berish, balki o'quvchining holatini, his-tuyg'ularini va fikrini hisobga olishda ham muhimdir. U pedagogning madaniyatini shakllantirishda, uning kasbiy xarakterini rivojlantirishda va ta'lim jarayonining muvaffaqiyati ta'minlashda o'z o'rniga ega. Ushbu nutq, o'qituvchilik kasbining naqshidan o'rin olishi va kelayotgan avlodlarga ijobiy ta'sir ko'rsatishi uchun zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Adullayeva B.S., Xoliqov A.A., Sodiqov H.M. Umumiy pedagogika (Pedagogik mahorat) Darslik. Toshkent 2019 y.

2. Содиқов Ҳ.М. Бўлажак ўқитувчиларнинг мулоқот маданиятини ривожлантиришнинг самарали йўллари. // Халқ таълими журнали. (2-сон) – Тошкент, 2020. 2-сон.

3. Sodiqov Kh. Development of Communicative and Speech Culture in the process of professional development of future teachers. // International Conference. Science, research, development philology, sociology and culturology №5 – Берлин, 2018.

4. Содиқов Ҳ.М. Педагогик фаолиятнинг муваффақияти педагогларнинг коммуникатив нутқ маданиятига боғлиқлигидадир. // Бошланғич таълимнинг долзарб масалалари: муаммо ва ечимлар. Республика илмий-амалий анжуман материаллари. -Жиззах, 2019.

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
7-son

Nashr qilingan sana: 27.12.2024.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172